

Оснивање дечјег међународног фестивала „Радост Европе“

Апстракт: У чланку се истражује настанак манифестације „Радост Европе“, њен значај и политичка функција, посебно с обзиром на положај Југославије у блоковски подељеном свету.

Генерална скупштина УН је 1954. године усвојила Резолуцију којом се установљава и прославља Светски дан детета, с циљем унапређивања братства међу децом целог света. Желећи да игра запажену улогу на светској сцени, Југославија је на сваки начин покушавала да скрене очи светске јавности на себе, зашта је искористила и тај дан. Прослава Светског дана детета била је ограничена, на локалном и националном нивоу, док Југославија у част тога дана, у октобру 1969. године није установила дечју међународну манифестацију „Радост Европе“.

Скупљајући „будућност“ Европе у Београду, режим је можда желео својим грађанима да потврди правоверност и поштовање своје политике изван граница, а светску јавност убеди да је југословенски модел, путоказ за будућу Европу.

О редакцији „Сусрети четвртком“ – иницијатору фестивала „Радост Европе“

Крајем педесетих година, југословенски режим је све више пажње обраћао најмлађим генерацијама. Преовлађујући фактор постала је друштвена потреба за ширим ангажовањем и повезивањем свих младих људи и њиховим идејним усмеравањем и васпитањем. Томе је допринела и материјална потпора друштва које од 1955. године, након сређивања односа са Источним блоком, улаже своје напоре на увећање стандарда.

Власти у Југославији су педесетих и шездесетих година биле заокупљене преносом своје традиције млађим генерацијама, а масовни вид промоције ре-

волуционарних идеала биле су сценске манифестације.¹ Једна од таквих манифестација за најмлађе била је трибина „Сусрети четвртком“, која се одржавала у Дому синдиката, једном од највећих сценских простора у то време. Било је неопходно васпитавати и образовати децу и ваннаставним областима.

У октобру 1958. формирана је трибина „Сусрети четвртком“, на којој су млади Београђани од 10 до 14 година, у сусретима са многим јавним и културним радницима, прегаоцима рада, револуционарима – били информисани и васпитавани. Први програм „Сусрети четвртком“ приказан је у време Дечје недеље у октобру 1958. године. И од тада се осам месеци годишње сваког четвртка у великој дворани Дома синдиката одржавају сусрети. Сваки сусрет пратило је 1.800–2.000 деце, а како би што више деце могло бити укључено, сваки сусрет снимао је Радио-Београд, који је тим поводом увео нову емисију за децу у трајању од 20 минута. Трибина „Сусрети четвртком“ постала је важно место ваншколског образовања и васпитања најмлађих.

Трибине је организовао град Београд као друштвено-политичка заједница, тј. Градски савез Друштва за васпитање и старање о деци Београда, који је бирао Савет. Поред Савета, налазила се и Редакција „Сусрети четвртком“, коју је сачињавало неколико новинара, књижевника, музичара, педагога и друштвених радника. Савет је руководио читавим радом и овлашћивао Редакцију да остварује усвојени програм. Средства за програм обезбеђивао је Савет за културу Народног одбора града.

Полазећи од концепта да све ваншколске дечије активности у граду треба да организује новоподигнути Дом пионира у Београду, Редакција „Сусрети четвртком“ интегрисала се 1968. са Домом пионира.² Редакција „Сусрети четвртком“ постала је специјализована образовно-васпитна редакција, која се бави организовањем културно-уметничких и забавних манифестација деце и за децу, организовањем фестивала, смотри, приредаба, концерата, и сл.

Преко трибина „Сусрети четвртком“ могле су се осетити „спољнополитичке мене“ Југославије. На сусретима су гостовали: руски космонаути, научници, пријатељи из несврстаних, ансамбли из источних земаља, а у октобру 1967. године трибина „Сусрети четвртком“ била је домаћин Хору бечких дечака, који је био гост Комисије за културне везе са иностранством. Убрзо затим, у новембру 1967. године та редакција иницирала је организовање међународног дечјег фестивала „Радост Европе“ Иако је Београд у то време имао неразвијене облике културно-забавног живота за децу, како у свом дипломском раду наводи госпођа Шпичек, он је самоуверено покренуо организовање једне такве јединствене манифестације.

¹Предраг Ј. Марковић *Београд између истока и запада (1948–1965)*, Београд 1996.

²Донка Шпичек, *Организационе и културно-уметничке особености сусрета деце Европе „Радост Европе“*, (дипломски рад), Факултет драмских уметности, Београд 1979. (у даљем тексту: Д. Шпичек, *Радост Европе...*)

Значај фестивала

Крајем 1967. године Редакција „Сусрети четвртком“ је преко Дома пионира покренула идеју код надлежних органа Београда за организовање међународне културно-уметничке и забавне манифестације за децу која би се одржавала са паролом „Радост Европе“. Градски одбор Савеза за друштвено васпитање деце Београда је 9. априла донео одлуку да иницијативу прихвати и буде организатор велике манифестације „Радост Европе“.³ Предвиђени сусрет требало је да се одржи поводом међународног децјег дана у октобру 1968. и да буде традиционалан. Било је замишљено да деца Европе заједнички прославе Светски дан детета у Београду. „Са ширег међународног значаја ова културно-уметничка манифестација оправдала је своје постојање у реализацији вишеструких васпитних и културно-образовних циљева, а посебно у међусобном зближавању, упознавању и развијању трајног другарства међу децом Европе. Смисао тих циљева и чињеница је да се такво зближавање међу децом касније наставља и развија као део активности одраслих који своје успомене и сазнања носе са собом од ових Сусрета.“⁴

Занимљиво је да је Југославија, која је предводила и око себе окупљала несврстане, која се залагала да буде у свему једнака и блиска са свим народима широм света, овога пута пружила гостопримство само деци Европе. Такву искључивост Југославије која је настојала себе да афирмише као браниоца људских права и једнакости свих народа, правдала је Донка Шпичек географским разлозима, тј. географским положајем тих земаља, односно деце која долазе у Београд, а с тим у вези и материјалним могућностима доласка у Београд, у чему је и она сама видела један од недостатака концепције сусрета „Радост Европе“.⁵ Није ли организовањем такве манифестације Југославија најавила заокрет режима према Европи када се узме у обзир да од половине шездесетих Покрет несврстаних доживљава стагнације и осеке због слабљења хладног рата и приближавању краја процесу деколонизације?⁶

Такав јединствени сусрет у организацији Београда и Југославије био је замишљен као централна тачка у оквиру почетка Децје недеље, који је требало да скрене пажњу на нашу земљу. Изражавањем пријатељства међу децом требало је јачати и пријатељство међу земаљама Европе. „Неоспорно, био би то и скроман допринос деце на развијању међународне сарадње и зближавања међу народима.“⁷

³ Архив Децјег културног центра (у даљем тексту АДКЦ), регистар 53, 1968–69; *Информација о фестивалу „Радост Европе“*.

⁴ Д. Шпичек, *Радост Европе...*

⁵ Д. Шпичек, *Радост Европе...*

⁶ Branko Petranović, *Istorija Jugoslavije: 1918–1988*, Т. 3, Београд 1988.

⁷ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Писмо организатора комерцијалном директору ЈАТ-а Михајлу Петровићу*.

Град као престоница, није имао ниједну међународну дечју манифестацију, а отварањем новог Дома пионира, 1968. године, постојала је већа могућност за такву организацију. „Радост Европе“ требало је да допринесе међусобном зближавању, упознавању и развијању трајног другарства међу децом Европе, те изражавању солидарности деце Европе са децом целог света. „Са становништва наше заједнице, посебно Београда, оправданост постојања те манифестације изражава се у упознавању деце европских земаља са животом и радом деце Југославије и Београда, с нашом историјом, културом, обичајима и друштвено-политичким уређењу.“⁸

Предлог за оснивање културно-уметничке манифестације деце Европе коју би организовао Београд требало је да Бранка Савић изнесе на седници заједничког Извршног комитета Међународне уније и УНИЦЕФ-а, када се договарало и усвајала тема за „Светски дан детета“ 1968. године. Том приликом идеја о организовању фестивала дечјих песама и игара „Радост Европе“ ипак није била предочена и функционерима Уницефа.⁹

Организовање планираног првог сусрета „Радост Европе“ за 1968. годину, поводом којег је штампан и пригодан билтен посвећен сусрету, прекинула је Међународна унија за заштиту деце, у септембру 1968. године, само месец дана уочи саме прославе. Планирани први сусрет „Радост Европе“, припреман за октобар 1968. године, морао је да буде одложен за годину дана касније, на иницијативу Међународне уније за заштиту деце, која је прихватила ту манифестацију као међународну. „Међународна унија за заштиту деце изразила је сву подршку тој акцији, оценивши је изванредно значајном. Међутим, с обзиром на улогу коју Унија треба да предузме: позив свим националним друштвима, напори који треба да уследе у избору и припреми дечјих група, потребна финансијска средства која за ову годину нису планирана и др.“¹⁰ – организатори су прихватили предлог уније, „...како би се омогућиле солидне припреме и учешће свих заинтересованих земаља и дечјих група“.¹¹

Организација фестивала

Дечја културно-уметничка манифестација „Радост Европе“, након одлагања требало је да се одржи у октобру 1969. године. Организационе припреме предузели су иницијатори и организатори – Градски одбор Савеза за друштвено васпитање деце Београда и Дом пионира Београда, Редакција „Сусрети че-

⁸ Д. Шпичек, *Радост Европе...*

⁹ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, документ бр. 21, *Писмо организатора Леону Давичу, шефу информација Уницефа за Европу у Паризу.*

¹⁰ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Допис „Друштво и васпитање“ од 6. IX 1968.*

¹¹ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Информација о фестивалу „Радост Европе“.*

твртком“. Од истакнутих јавних, политичких и културних личности, Градски одбор Савеза за друштвено васпитање деце Београда именовао је организациони одбор. У њему су, између осталих, били и др Душан Вејновић, председник Комисије за културне везе са иностранством и др Светомир Јанковић, председник националног комитета Уницефа, што је само наглашавало значај те манифестације за државу. За председника организационог одбора био је постављен тадашњи потпредседник скупштине града Милан Вукос, док је за директора фестивала „Радост Европе“ постављен одговорни уредник Редакције „Сусрети четвртком“ Донка Николић, касније Шпичек. Из докумената се може уочити да је Организациони одбор формиран прилично касно – 16. јуна 1969. године, само три месеца пред почетак фестивала. На првој седници Организационог одбора, одржаној 27. 6. 1969. године, образована је група за програм фестивала. Задужени су били: Донка Николић, Лола Влатковић, Вера Бјелогрић, Срђан Барић, с тим што су они имали задатак да ангажују потребне сараднике за израду целокупног програма.¹²

Припреме око остваривања фестивала „Радост Европе“ почеле су ипак много раније, а сами организатори суочили су се с многим потешкоћама. Требало је обезбедити учешће што већег броја земаља, а опет од самог почетка организатори су скоро сасвим извесно били уверени у учешће од 12–15 земаља. Није био битан број учесника, земљу је могао да представља и појединац. Успостављање контаката са европским земљама и обезбеђивање учесника ишло је веома тешко. Организатори су, уз подршку савезних органа – Савезни секретаријат за иностране послове и Комисија СИВ-а за културне везе са иностранством, Комисија ЦК СОЈ за међународне везе, који су оценили ту манифестацију као важну за ширење и развијање међународног разумевања – ступили су у контакт са амбасадорима СФРЈ у земљама Европе, тражећи да се повежу са надлежним и одговарајућим установама и организацијама; организатори су тражили пријем у свим амбасадама европских земаља у Београду; помоћ је тражена од Међународне уније за заштиту деце са седиштем у Женеви; Уницефа – дирекције за Европу у Паризу; обратили су се истакнутим културним и јавним радницима,¹³ појединим радио и ТВ компанијама и др. Контакти су успостављани слањем циркуларних писама које је одобрио ДСИП, а који су садржали информацију о самој манифестацији. У њој су детаљно назначени место и време одржавања, узраст ученика, врста и тип програма...

Организатори су свуда наилазили на неповерење. Из бележака које су састављане о одржаним сусретима са представницима страних амбасада сазнаје-

¹² АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Белешка са прве седнице Организационог одбора од 27. VI 1969.*

¹³ Упућено је писмо и нобеловцу Иви Андрићу, који је замољен да позове нобеловце европских земаља да присуствују том сусрету деце Европе.

мо да су и западне и источноевропске земље биле уверене у политичку позадину те наоко хумане манифестације, јер се јављају пионирска организација, тј. Дом пионира Београда и Градски савет за друштвено васпитање деце као организатори и покретачи. У свом извештају о резултатима посете финској амбасади Зоран Андрић у посебној напомени казује да би према извесним западним земљама требало да се наступа пажљивије, неутралније, са избегавањем спомињања пионирске организације, тамо где то није неопходно.¹⁴ Док је већина европских земаља одбила учешће, правдајући се разлозима као што су недостатак финансијских средстава, неодговарајућим термином, јер је реч о почетку школске године, или једноставно не одговарајући на организаторов позив, чиме су јасно стављали до знања шта мисле о тој београдској иницијативи, организатори су настојали на све начине да им изађу у сусрет и да ипак обезбеде њихово учешће.

Као повод за обраћање представницима ваздухопловних компанија били су немогућност Финске и Велике Британије да пошаљу децу због великих трошкова пута. Вођени су преговори са ЈАТ-ом о могућности да превезу неке од учесника бесплатно, односно са попустом. И поред финансијских тешкоћа, ЈАТ је у целини пружио драгоцену помоћ. Није реч само о давању повластица 50% за учеснике које су користили авионе ЈАТ-а, обезбеђивању резервација, превоза од аеродрома до школе – домаћина већ и о спремности да се направе одређени аранжмани са другим ваздухопловним компанијама да би се обезбедио долазак појединих учесника.¹⁵ На пример, такав аранжман је био направљен са Пан-Америком да би дошли учесници са Исланда. Међутим, сви покушаји да се обезбеди учешће већег броја западноевропских земаља били су узалудни. Тако је Хор бечких дечака прихватио учешће само под условом да обезбеди специјалан авион који би пребацио хор у Београд, а затим га, након гостовања, истог дана вратио у Беч, „како би дечаци изгубили минимум времена предвиђеног за учење.“¹⁶ Трошкове авиона сносио би организатор, док би наступ био бесплатан. Организатори су прихватили све услове с обзиром на уметничку репутацију Хора бечких дечака, међутим Хор бечких дечака на крају није био на листи учесника.

На неким документима, из преписке са источним, социјалистичким земаљама, можемо уочити да су оне Дан детета прослављале 1. јуна. Да ли је Југославија била једина социјалистичка земља која је Светски дан детета обележавала 5. октобра и на тај начин још једном демонстрирала своју флексибилност према Западу? За социјалистичке земље било је важно која је од осталих

¹⁴ АДКЦ, регистар 21, 1969–89, 60, *Белешке о посети финској амбасади од 21. IV 1969.*

¹⁵ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Белешка о разговору са Војиславом Ракићем, саобраћајним директором ЈАТ-а од 17. VII 1969.*

¹⁶ АДКЦ, регистар 21, 60, 1969–70–86, *Белешке о посети пољској амбасади од 29. V 1969.*

социјалистичких земаља прихватила учешће на фестивалу, што је непосредно утицало на одлуку о њиховом учешћу.¹⁷ Поред свега, присуство источних земаља на фестивалу „Радост Европе“ било је бројније од западних, као да оне нису имале материјалних проблема око слања својих учесника. Њихова заинтересованост за учешће на фестивалу била је очигледна.

Иако у почетку није био предвиђен, позив за учешће на „Радост Европе“ упућен је и Шпанији, Грчкој, Албанији и Португалији, преко националних организација Црвеног крста. Једино је Шпанија одговорила, одбијајући да прихвати учешће с обзиром на време школског распуста, односно наставе.¹⁸ Може се рећи да СФРЈ није даље ни инсистирала на њиховом учешћу.

Коначни учесници фестивала били су:

1. Народна Република Румунија (88 деце и 12 руководилица),
2. Савезна Република Немачка (36 деце и 7 руководилица),
3. Народна Република Пољска (67 деце и 11 одраслих),
4. Аустрија (34 деце и 4 одрасла),
5. Италија (24 деце и 12 одраслих),
6. Народна Република Мађарска (80 деце и 9 одраслих),
7. ЧССР (Литомериц, 51 дете и 5 одраслих и Трнава, 55 деце и 6 одраслих),
8. СССР (45 деце и 4 одрасла).

Првом сусрету претходио је 4. и 5. септембра консултативни састанак са представницима земаља које су најавиле своје учешће како би се сачинио дефинитивни програм сусрета „Радост Европе“. Нисам наишла ни на какав документ који би се односио на тај састанак.

Финансирање „Радости Европе“

Организатори фестивала „Радост Европе“ требало је да сносе целокупне трошкове организације и остваривања програма фестивала, концерата, боравка учесника у Београду и сл. Учесници фестивала сносили су путне трошкове до Београда и назад. Потребна материјална средства за фестивал „Радост Европе“ по првобитном предлогу требало је да се обезбеде од појединих градских форума, а највећи део средстава од привредних организација на име рекламе и пропаганде. Глобална спецификација трошкова манифестације износила је 400.000 нових динара.

¹⁷ АДКЦ, регистар 21, 60, 1969–87, *Допис генералног секретара шпанске телевизије од 14. VII 1969.*

¹⁸ АДКЦ, регистар 21, 60, 1969–87, *Допис генералног секретара шпанске телевизије од 14. VII 1969.*

Међутим, још 1968. године вођени су разговори са више од двадесет привредних организација. Одзив је био веома слаб. Организатори су претпо­стављали да је разлог за то непогодно време, односно сезона годишњих одмо­ра, а и привредне организације су ненавикнуте на тај вид сарадње са дечјим и друштвеним институцијама. Редакција „Сусрети четвртком“ упутила је захтев Фонду за културу града Београда за новчану помоћ у износу од 50.000 нових динара као почетни капитал за организацију фестивала.

Организатори су и 1969. године настојали да на исти начин обезбеде сред­ства за одржавање манифестације. У случају да се потребна средства не обез­беде на тај начин, морало би се одустати од манифестације или изменити на­чин финансирања. Веровало се да би Социјалистички савез могао да помогне и утиче код извесног броја привредних организација, или да се нека од значај­них, привредно јаким организација прими покровитељства фестивала у цели­ни. Иако је због недостатка финансија и само организовање фестивала ставље­но под знак питања, организатори су одбили понуђену могућност шефа за информације Уницефа у Паризу Леона Давича да Уни­цеф преузме покрови­тељство над фестивалом и обезбеди финансијску помоћ када би се манифе­стација паралелно претворила у масовну акцију за скупљање прилога за децу света под окриљем Уницефа.¹⁹

На крају, материјална средства за фестивал „Радост Европе“ обезбедили су Савез за друштвено васпитање деце Београда и град Београд. Одлучено је да та манифестација буде саставни део програма нашег главног града.²⁰ У штампи се као предузећа која су највише помогла ту манифестацију наводе: „Градско млекарство“, „ЈАТ“, „Београдски сајам“ и „Туристички савез Београда“.

Популарисање фестивала

Прву манифестацију дечје солидарности у Европи са тако широком базом требало је популарисати како у Европи тако и у самој Југославији. Организато­ри су сматрали нужним да се обезбеде *Евровизија* и *Интервизија*. Њихово уче­шће требало је да фестивалу да сасвим другачије обележје, а свој деци Европе било би омогућено да прате фестивал својих вршњака. Обезбеђивање њиховог учешћа смањило би и материјалне расходе самих организатора. Да би Евро­визија и Интервизија могле да прихвате програм, било је потребно да свака земља учесница фестивала „Радост Европе“ да дозволу, ауторство за сваку тач­ку у свом програму, како би могле да се изведу без надокнаде, јер је то било аматерско извођење. Та дозвола, сагласност од надлежних организација неоп-

¹⁹ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, документ бр. 21, *Писмо организатора Леону Давичу, шефу информација Уницефа за Европу у Паризу*.

²⁰ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Информација о фестивалу „Радост Европе“*.

ходна је да неко касније не би тражио хонорар, надокнаду или нешто слично.²¹ За учествовање Евровизије и Интервизије, тј. радијских и телевизијских компанија европских земаља, био је нужан официјелни позив од југословенске телевизије. Иако су главни представници ЈРТ-а организаторима обећали ангажовање око укључивања Интервизије и Евровизије, из писма Мирослава Вилчека, начелника одељења за ТВ програме Евровизије, од 21. августа, сазнајемо да понуда ЈРТ-а за директан ТВ пренос тог међународног дејег фестивала није ни стигао у Женеву.²² Остаје нејасно до самога краја да ли су Евровизија и Интервизија учествовале, односно да ли је уопште ЈРТ њихово учешће покушао и да оствари.

Први сусрет „Радост Европе“ пратила је публикација, посебно штампана за ту прилику. Текстови су били штампани на српскохрватском, енглеском, француском и руском језику. У публикацији су се поред основних података о домаћинима манифестације – Београду и његовој деци, нашле и поруке: генералног секретара Уједињених нација У Танга; председника Међународне уније за старање о деци Леонарда Мауоа; порука Хенруа Лабоуиссеа, директора Уницефа за Европу и порука председника Републике Јосипа Броза Тита. Поруке тих истакнутих личности требало је да допринесу угледу манифестације. На насловној страни публикације нашао се знак – симбол Сусрета деце Европе – коло девојчица и дечака који се држе за руке око иницијала „Радост Европе“ на српскохрватском језику. Тај симбол је рађен по нацрту академског сликара Вукице Николина. Манифестација је добила и своју химну – *Све што лети...*, коју је написао Душко Радовић, компоновао Миодраг Илић Бели, а изводио Драган Лаковић.

Иако домаћа штампа није унапред много пажње посвећивала најављивању, велики публицитет поклоњен је фестивалу „Радост Европе“ у време његовог трајања.²³ Више написа и фотоса донели су: Борба, Вечерње новости, Политика, Политика Експрес, и др. Борба је Титову поруку намењену одржавању тог фестивала штампала одмах поред интервјуа који је дао председник Италије Сарагат за време своје прве посете Југославији, чему је иначе придаван огроман публицитет.²⁴ Највише и најопширније о самој манифестацији извештавала је Политика. Писало се о „Радости Европе“ као о ретко виђеном спектаклу зближавања и упознавања најмлађих Европе. Новине су писале да је Београд тих дана био распевана дечја Европа која није знала за границе. Истицано је гостопримство домаћина, одушевљење гостију, похвале организатору, граду – домаћину.

²¹ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Писмо послато земљама учесницама 16. IX 1969.*

²² АДКЦ, 21, 1969–1987–60, *Допис начелника одељења за ТВ програме Евровизија бр. 50 од 21. VIII 1969. године.*

²³ Конференција за штампу коју је организовао Милан Вукос у Скупштини града 30. VI 1969. била је слабо посећена.

²⁴ *Борба*, 3. X 1969.

Организатори су истицали како је и штампа намењена деци писала о овој манифестацији: *Кекец, Мале Новине, Подмладак...* Међутим, у *Кекецу* од октобра 1969. нема редова који би се односили на ту манифестацију. Организатори наводе да су фестивал пратили новинари дечјих листова и дечјих редакција републичких станица. Радио-Београд је неколико пута пре и за време фестивала објавио пригодне вести и снимео све програме. Поред наше штампе, радија и телевизије, поједине чланке дала је и страна штампа.²⁵ Организатори у својим извештајима не помињу учешће и пренос Интервизије и Евровизије. Главну гала-представу, одржану 5. октобра на Светски дан детета, преносила је директно РТВ Београд у 18 часова.

Први сусрет

Будући да фестивал „Радост Европе“, тј. прослава „Светског дана детета“ пада у месецу октобру, Скупштина града Београда унела је тај фестивал у програм прославе 25-годишњице ослобођења Београда, што је такође у октобру.²⁶ У то време председник Скупштине града Београда био је Бранко Пешић.

Та манифестација је први пут била одржана од 2. до 7. октобра 1969. године. На фестивалу је учествовало 10 земаља, укључујући Југославију, са 632 дечака, девојчица и њихових пратилаца. Неуједначеност годишта, од којих су једни (Италијани) били предшколског узраста, а други готово омладинци (Швеђани), била је последица тешког проналаска учесника за ту манифестацију иако је било унапред предвиђено да на фестивалу учествују деца од 7 до 14 година.²⁷

Није било предвиђено да та манифестација буде такмичарског карактера, нити да се на њој покажу неки врхунски уметнички квалитети. Није било важно шта ће деца из свог репертоара показати. Вероватно је инсистирање на било чему само додатно компликовало организовање једне међународне манифестације и угрожавало њен успех. Било је важно да „Радост Европе“ окупи у Београду децу из што већег броја земаља европског континента и да се покажу зближавање и пријатељство деце Европе. Програм је требало да покаже децу Европе која су дошла да се играју и забаве, да својим песмама и играма прикажу своје радости и свој живот. „Посебно се инсистира на организованој дечјој игри и кроз њу на истицању националног обележја у програмском садржају дотичне групе.“²⁸

²⁵ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Извештај Организационог одбора са првог сусрета.*

²⁶ АДКЦ, регистар 53, 1968–1969, *Писмо Бранка Пешића.*

²⁷ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Извештај Организационог одбора са првог сусрета.*

²⁸ Д. Шпичек, *Радост Европе...*

Прва два дана сусрета су дани упознавања, адаптације, заједничког обилазка града, историјских и културних споменика. Трећег и 4. октобра учесници су приказивали своје националне приредбе у Дому пионира. Од делова тих националних програма начињена је централна, заједничка приредба свих учесника фестивала, која је одржана 5. октобра у дворани Дома синдиката, на сам Светски дан детета, коју је преносила директно Телевизија Београд. Централну приредбу, која је трајала 90 минута, пратио је у публици дипломатски кор земаља учесница, истакнути јавни и културни радници Београда и др. С обзиром на време трајања читаве завршне приредбе, свака од десет земаља имала је по девет минута да представи свој национални програм, ако је то уопште за тако кратко време било могуће. Шестог октобра деца су посетила Авалу, после подне су у дворани Дома синдиката присуствовала приредби коју је организовала Редакција „Сусрети четвртком“. После приредбе у Градској скупштини, гости и њихови домаћини били су на пријему који је за њих организовао Милан Вукос. Седмог октобра деца гости кренула су својим кућама.²⁹

Док су пратиоци деце за време трајања фестивала били смештени у хотелу, деца учесници била су у породицама својих вршњака. Водило се рачуна о културним, социјалним и политичким приликама домаћина. Породице су имале да задовоље извесне критеријуме – комфоран стан са телефоном, да гост буде смештен у соби са својим домаћином вршњаком, разноврсна исхрана. Материјални услови породице требало је да буду такви да омогућавају сагледавање пристојног животног стандарда. Водило се рачуна да деца учесници, а преко њихових утисака и њихови родитељи стекну позитиван утисак о томе како живе деца у Југославији.³⁰ Домаћини и гости су између себе разменили и многе поклоне. Тако су пионери из Совјетског Савеза својим домаћинима међу многим разгледницама, албумима са сликама, поклонили и велики број плоча „Говор Владимира Иљича Лењина“.³¹

Према договору Организатора са Градским одбором Савеза за друштвено васпитање деце Београда, општинским савезима за друштвено васпитање деце и управама основних школа, одабране су школе домаћини страним учесницима фестивала:

1. О. Ш. „Браћа Рибар“ – за Швеђане
2. О. Ш. „Слободан Принцип Сељо“ – за Пољаке
3. О. Ш. „Алекса Шантић“ – за Румуне
4. О. Ш. „Браћа Барух“ – за СР Немачку
5. О. Ш. „Влада Аксентијевић“ – за СССР

²⁹ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Извештај Организационог одбора са првог сусрета.*

³⁰ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Предлог за смештај страних учесника на фестивалу „Радост Европе“.*

³¹ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Извештај о боравку совјетских пионира у Београду.*

6. О. Ш. „22. децембар“ – за ЧССР – Трнава
7. О. Ш. „Марко Орешковић“ – за ЧССР – Литомериц
8. О. Ш. „Иван Гундулић“ – за Италијане
9. Деца из Аустрије била су смештена у Пионирском граду

Марин Теодореску, помоћник шефа артистичког одељка при националном савету пионирске организације Румуније, одушевљено је писао о посети Југославији и учешћу на фестивалу. Сам мотив манифестације сматрао је оствареним – учвршћивање пријатељства међу децом Европе. „Топао пријем са ентузијазмом учињен свима, срећна прилика за упознавање са породицама деце домаћина, школе у којима уче њихови пријатељи по игри, све су то били моменти подједнако узбудљиви, који су учврстили пријатељство међу децом Европе.“ Одушевљени гостопримством у Југославији, обећали су да ће учествовати и на наредном сусрету. Међутим, претходно су на пролеће идуће године своје нове пријатеље позвали у Букурешт, као госте Палате пионира, како би заједно наступали са Домом пионира из Београда на неколико представа. Све је то требало да допринесе продубљивању пријатељских односа ове две земље.³²

Након одржаног првог сусрета, Организациони одбор „Радост Европе“ закључио је на својој седници да је манифестација за почетак организована веома успешно, да је оправдала очекивање и тиме потврдила да је треба организовати сваке године. Свим домаћинима – родитељима пионира који су имали госте и школама које су били организатори смештаја гостију, требало је послати признање које је специјално штампано, био је закључак Организационог одбора.³³ У времену када се подижу зидови и бодљикаве жице као препреке међу народима, Београд је пружио допринос међународној сарадњи. Град је угостио малишане Европе и организовао им заједничку прославу Светског дана детета. Пријатно лице социјалистичке Југославије још једном је било истакнуто.

³² АДКЦ, регистар 21. 60. 1969–70–86, *Лист Савеза пионира Румуније*.

³³ АДКЦ, регистар 53, 1968–69, *Закључци и предлози са састанка Организационог одбора одржаног 15. I 1970.*

Summary

Jelena S. Ukalović

Foundation of the International Festival of children "Joy of Europe"

The article researches the birth of the manifestation "Joy of Europe", its importance and political function, especially in relation to the position of Yugoslavia in the world divided into blocks. Manifestation has developed from the institution of *Thursday's Meetings* (Susreti иетврtkom), whose organisers incited international children's meetings and friendships. Organisers had to overcome several difficulties in order to maintain the manifestation, especially lack understanding of its importance and lack of financial means. However, the organisers managed to achieve their goal. It was eased by the fact that manifestation started at the time when barbed wire and walls were built between the nations. Belgrade offered contribution to the international co-operation, by hosting young children from Europe and organising a joint celebration of the World Child's Day. Pleasant face of socialist Yugoslavia was shown once again.